

PIETER DE BUYSSER

DE LOKVOGEL

Op het toneel

Lukas

Pieter

Suleiman

Herman

Elisa

Op beeld

Maria Anker

Zwart meisje

Witte man

Patsy Mpenza

Karel Reijntjes

Alexandra Zalevski

Said Allaoui

Greetje Hermans

Charles Cavendish

Maria De Dekker

Stijn Planckaerts

Gehandicapte jongeman

Karl Šnaider

Gabor Szabo

Tiago Lopes

Dirk Vertongen

Lukas zit halfweg de scène achter zijn laptop.

Hij spreekt in de camera, zijn gezicht verlicht door het scherm.

lukas Dag 417. Lieve vrienden, we zijn iets na acht en ik ben er weer voor jullie. De deuren zijn net opengegaan, en opnieuw zijn er mensen binnengekomen.

Het is echt, het gebeurt.

Als je er eens live bij wil zijn: zo ziet het eruit, *draait zijn webcam naar het publiek* dit is een theater. Dit soort gebouwen zijn er dus ook voor ons.

En dit zijn de mensen die vandaag een ticket gekocht hebben. *wuift*

Zie je, daar zouden jullie best tussen kunnen zitten.

Het is een andere manier om contact te houden.

En laat ons dat vooral doen, wij mogen onze unieke band niet verliezen.

Sinds mijn hele situatie publiek is gegaan, en de stormen die daaruit zijn ontstaan, staat helaas nog steeds alles op losse schroeven.

Iedere dag, iedere avond, iedere minuut kan het nog alle kanten uitgaan.

Ik kan jullie alleen maar zeggen dat jullie steun ontzettend veel voor mij betekent.

Ik kreeg ook vragen van jullie over hoe het nu met me gaat, en meer bepaald tussen mij, mijn vrouw en mijn kinderen. Ik mis hen elke dag, elk uur. Maar er is zoveel gebeurd dat ik denk dat we van elkaar begrijpen dat

het beter is om voorlopig ons leven samen even on hold te zetten. De ontdekkingen van de laatste jaren hebben zoveel losgemaakt dat niets nog kan blijven zoals het was. Ik heb mijn keuze gemaakt. En dat is een keuze voor jullie.

Ik behoor jullie toe. Ik geef mijn leven, mijn aandacht, mijn zorg, aan jullie. Ik ben het verlengde van jullie. En daar wil ik me nu aan wijden. We hebben al zoveel samen gerealiseerd. We moeten verdergaan. Samen. Jullie en ik. Ik ben er voor jullie. Ik houd van jullie. Wij zijn het volk.

Op een scherm verschijnt Maria Anker, in videoconferentie.

maria Ja Lukas ik heb gezien wat je zonet gezegd hebt en ik vind dat problematisch.

lukas Maria, kan je dat voor een gesprek tussen twee ogen houden.

maria Hoe fijngevoelig van je. Het spijt me dat ik er moet tussenkomen terwijl er wat mensen bij je zijn, maar je bent in een theater heb ik begrepen toch? Dus heel privé zal het niet zijn. Je hebt al je streams en videoblogs uitgezet?

lukas Nee de videostream staat nog aan.

maria Wel die mag je even uitzetten...

lukas *denkt na*

maria Lukas?

lukas Nee. Ik ga die niet uitzetten. Ik wil niets meer verbergen doen. Ik heb besloten te delen. Mensen zijn bang, en terecht, dat er achter hun rug van alles beslist wordt... blijven jullie vooral kijken. Ik heb niets meer te verbergen. En jij ook Maria, jij mag ook niets meer te verbergen hebben.

maria Ik verberg al wat ik wil jongeman. Openheid is in de moraal een perversiteit, en in de politiek zelfmoord.

lukas Ik wil je vragen om toch tegen mij te zeggen wat je te zeggen hebt. Ik wil niet dat je je inhoudt omdat er mensen bij zijn, de mensen over wie het uiteindelijk gaat. Dus spreek. Zelfcensuur zal ik niet dulden.

maria Jongen toch. Ik had wel wat anders voor ogen toen we met jou begonnen, maar goed, het is nu eenmaal zo. Ik heb jou mee uitgekozen, ik voel me niet schuldig, wel verantwoordelijk. Lukas, luister, ik hoor net weer in je vlog en hier tegen de mensen in het theater –daaag – zeggen dat jij hen vertegenwoordigt. Houd daar nu toch eens mee op lieve man. Is het geen tijd om op te houden met doen alsof we mekaar representeren? Kunnen we het daarover eens worden? We kunnen niet eens onszelf representeren. ‘Zelf’, mijn zelf, jouw zelf... hun zelf... dat zelf is niet meer en niet minder dan een smeulend oneindig veld van gelukzaligheid en bewustzijn, ongerealiseerde intelligentie en zuivere mogelijkheid. Ik ben nog nooit iemand tegengekomen die dat kan representeren. En toch doen we alsof representeren zomaar kan, we doen zelfs alsof representatieve democratie kan werken. Oh ja! Want stel je voor dat we zouden moeten leven zonder identiteit die we moeten representeren? Dat zou de grond wegslaan onder al

ons al te menselijk tapdansen. Wat een knal zou dat zijn: free at last!
Gedaan met die representatie-fixatie. De mensen aan de linkerkant, de
mensen aan de rechterkant, die in het midden: allemaal in hetzelfde schuitje
van een nieuwe taal, een nieuw begrip, een nieuwe wind. Kom mee en zeil
met ons naar het stil punt van het draaiende rad! En rol verder, rol voort,
alsmaar verder en verder vandaaruit. Want we zijn er nog niet.

Dus ik wil dat je opnieuw spreekt. Maar nu anders. Zonder dat je wie dan
ook moet representeren. Zeg wat je te zeggen hebt. Laat die grootspraak
achter je, dank je wel, en begin maar opnieuw.

lukas Maria, maar jij hebt me in deze situatie gedwongen. Jij hebt mij mee
gemaakt tot vertegenwoordiger, spreekbuis, zelfs prothese van het volk.

maria Houd op dat is niet waar.

lukas Dat heb je wel gedaan.

maria Jij denkt echt dat je door je tegen ons te keren ineens met je eigen
stem spreekt. Dat je het hele vertoog dat wij inderdaad voor jou uitgedacht
hebben doorbreekt. Het spijt me.

Ik heb je nog steeds niet gehoord.

lukas Je hoort me nu toch.

maria Ik hoor nog steeds het product van onze ingreep. Ik hoor niet jou. Het is
niet omdat je ons ontmaskerd hebt en je tegen ons keert dat je ook zelf spreekt.
Zover ben je nog niet jongen.

lukas Dat is gemeen van u.

maria Ik ben niet gemeen. Ik beoefen mijn vak. Ik ben al vijftig jaar psychoanalyste. Ik heb moeilijkere gevallen meegemaakt dan jij. Ik zie het echt nog goed komen met je. Maar je moet nog een tandje bijsteken. En ik ga niet opgeven me daarvoor in te zetten. Want hoezeer het me ook verontrust, ik heb dit allemaal mee in gang gezet, en ik zal er voor je blijven zijn, Lukas.

lukas Dat waardeer ik.

maria Zeg nu eens eerst in je eigen woorden wat er gebeurd is. Ik wil niet dat je de massa aanspreekt, maar één op één, in eigen naam.

Er zijn mensen in de schouwburg daar bij jou nu, maak van die kans gebruik. Probeer het. Je hebt niets meer te verliezen.

lukas Nu?

maria Wanneer je er klaar voor bent.

lukas Oké... Ga je blijven kijken?

maria Ja.

lukas Goed.

pauze, tegen publiek in de zaal...

Beste mensen, nu jullie hier toch zijn, ga ik van de gelegenheid gebruik maken om te oefenen in wat mevrouw Anker mij aanraadt, u hebt het gehoord. Marika Anker is iemand erg belangrijk voor mij. Ze is psychoanalyste, niet van mij, althans dat denk ik toch, of alvast niet officieel, of als het wel officieel is heb ik tenminste nog nooit zeventig euro

moeten betalen na een gesprek met haar, ik ga jullie vertellen hoe ik op de wereld ben gekomen. Mijn geboorte als lokvogel. Misschien zijn er onder jullie wel die al op de hoogte zijn van mijn voorgeschiedenis? Er gaan verhalen de ronde, maar er kan er maar één rechtdoor, en dat is dit: ik word wakker in het luxueuze keldervertrek van een gemoderniseerd kasteel. De zon valt door de ramen binnen op mijn bed. Ik heb geen idee waar ik ben. Een verpleegster reikt me mijn kleren aan en wijst de weg naar boven. Ik ga aarzelend, en verward, de trap op, en ik kom terecht in een zonovergoten veranda die uitgaat op een kasteeltuin. Er staat een uitgebreid ontbijtbuffet, een genootschap van fijn geklede luiden geniet in opperbeste stemming van aardbeien, bessen, biogranen en verse sappen. Ik hoor Engels, Frans, Duits maar ook Portugees en Ests. Ik verschijn schoorvoetend aan het buffet, de opgewekte gesprekken vallen stil, een man komt naar me toe, schudt me de hand, stelt zich voor: ‘Karl Šnaider,’ zegt hij, ‘welkom, welkom onder ons.’ En dan geeft een dame mij een por, dat was Maria Anker, ja dat was jij, en je zei dat ik dat onder ons niet letterlijk hoefde te nemen. Je duwde mijn kin omhoog en een glas kiwi-gembersap in de hand.

Ik lustte geen gember. Tweeënveertig jaar lang lustte ik geen gember. Proefde ik gember ik proefde puistenpus van zichzelf zuiverende groene meisjes, dat was gember, de smaak van opspelend maagzuur van een moreel superieur fietstrutje dat de fysiek niet meer had om door de stad te fietsen maar het toch deed uit idealisme, die bittere, venijnige gembersmaak, dat

zuur waarvan linksige types hoopten dat als ze het maar genoeg naar binnen
goten het kapitalisme erin zou oplossen.

Die ochtend dronk ik het in één teug leeg.

En ik vond het nog lekker ook.

Ik vroeg me af wat er met me gebeurd was.

Ik weet het nog steeds niet. Of toch nog niet alles. Hoelang heb ik daar in de
kelderkamer van het kasteel gelegen? Wat hebben ze met me gedaan?

Hebben ze me aan infusen gehangen? Ik had draadjes en een kleine
snijwonde achter mijn oor, zouden ze me iets hebben ingeplant?

Het was – hoe vreemd dit nu ook mag klinken – een gezellige,
hartverwarmende ochtend.

Ik had het gevoel dat ik dagenlang had geslapen en eindelijk wakker werd,
en – zo vernam ik veel later – zo was het ook.

Ik zag een bont gezelschap en Maria nam me kordaat bij de hand. Van
iedereen van het genootschap kan ik met haar het beste praten. Dat is nog
altijd zo.

Dat mag je horen, Maria. Ze is ook de enige die me laat praten. Dat heeft
misschien gewoon met haar vak te maken: psychoanalyse, de therapie van
het geklets. Karl Šnaider, de man die me aan haar heeft voorgesteld, is
dekaan van de Humboldtuniversiteit en hoogleraar Sociologie, hij wist me
meteen te vertellen dat Maria de beroemdste psychoanalytica is van de
Baltische staten. Ik had vooral haar baldadig gevoel voor humor in de gaten.
Ze heeft naar het schijnt tientallen standaardwerken in de psychoanalyse en

literatuurtheorie geschreven. Onder andere de baanbrekende klassieker ‘Van fictie naar feit, de zachte overgang’. Ze kreeg er de Erasmusprijs voor Academische Verdienste voor, en het was een internationale bestseller.

Vorig jaar, net voor ik het Europees Parlement ging toespreken, stond ik naast haar, zij in haar lang kled... de voorzitter van het Parlement leidt me in, ik sta met zweethanden achter de deur klaar om het spreekgestoelte op te gaan,

en ineens vertrouwt ze me toe dat ze niet gelooft dat de psychoanalyse echt helpt.

‘Beter maken kunnen we niet,’ zegt ze, ‘begrijpen ook niet, maar beminnen wel, de onvolmaakte mens beminnen, dat is alles aan begrip en beterschap dat we te bieden hebben.’ Het was niet de motivational speech die ik op dat moment nodig had, maar ik ben het nooit vergeten. Het heeft me vleugels gegeven.

Daar, die ochtend na mijn ontwaken, zwier ik van de arm van Maria naar die van Tiago Lopes. Ja, de Tiago Lopes, dé Portugese charmezanger, hij heeft nu al meer arena’s uitverkocht dan Julio Iglesias in zijn hele carrière, en is minstens zo geliefd. Ook Dirk Vertongen was er, de Vlaamse marketinggoeroe die zijn bedrijf verkocht heeft, nu wat columns schrijft en in de zomer optreedt als crooner. En Chloë, Chloë Steinfield, de schatrijke Hedge Fund manager uit Londen en filantrope. Yasmina Manai, de Frans-Tunesische politicologe, als een Frans praatprogramma om kijkcijfers verlegen zit bellen ze haar, controverser verzekerd, en Alexandra Zalevski,

de Poolse radicale katholieke avant-garde kunstenaar, en Gabor Szabo, de Hongaarse Nobelprijs in de Scheikunde van 1994. Dat waren ze. Dat zijn ze. Je zal ze allemaal leren kennen. Ze leken allemaal blij me te zien. Toen nog wel. Ze kenden me ook, ze kenden me zelfs beter dan ik mezelf kende op dat moment had ik de indruk. Nu niet meer.

Ik ben door hen in mijn nieuwe gedaante op de wereld gezet, zij hebben mij bedacht, zij hebben mij gemanipuleerd, zij hebben als oude rabbijnen mij uit het slijk gekneed tot een golem. Zij hebben het oude magische onderbewustzijn van Europa warmgewreven, in mij opgewekt, en wakker gekust.

Suleiman begint in het Arabisch te vertellen, na de eerste zin gaat hij langzaam over in zingen.

dankzij deze man mag ik hier zijn
ik ben niet hij
die uit Soudan naar Europa is gevlucht
niet met een rubberboot
niet met een bus
en niet te voet
ik ben lopend rubber
een sperwervleugel
een openklappend punt

ik ben niet die op straat sliep
ik ben een zingende kleiduij
ik verschiet van kleur
ik ben hier en ik ben hier niet
ik ben die is
ik ben wat was
ik ben wat zal
ik ben wat al
van u
van mij
ik bloei en ik vloeij

Suleiman heeft gezongen en gedanst. Hij zet de radio aan, hij zoekt een post, komt terecht op BBC news.

radio Dit is Danny Lloyd voor BBC radio, en wij gaan voort met ons gesprek met Lukas Alberg dat wij twee weken geleden hadden in Brussel. Dus: meneer Alberg, u en uw beweging hebben nu gedaan gekregen dat belastingontwijking in Europa onmogelijk is geworden, dat er amper nog fossiele brandstoffen gebruikt worden, dat alle electriciteit groen is en dat de wapenhandel is stopgezet, wanneer zal je stoppen?

stem van lukas op de radio Wel, zodra je de oneindige gelukzaligheid ervaren hebt, dan moet je wel het oneindige pad blijven begaan, we zijn nog zo ver verwijderd van de bevrijding van de onrechtvaardigheid. Ik denk aan herstelbetaling voor de kolonies...

Suleiman zet de radio uit.

Een natuur-rots-groene muur draait om en is aan de andere kant een gezellige gewone woonruimte met een flatscreentje aan de muur.

Haalt de afstandsbediening uit de bek van een opgezet vosje, gaat zitten, zet de televisie aan en gaat wat ontspannen zappen. Lukas brengt hem thee.

Lukas struikelt nét niet wél. Het lukt hem zich doorheen het landschap te slaan, ook al mondt dat uit in het slaan zijns eigen figuur. Langzaam voortschrijden is zijn mateloze motto. Veranderend licht, verschuivende objecten, wisseling van vormen, wat was is niet meer wat is want het wordt wat het wiswas, een kosmikomisch moment waarin alles vloeibaar wordt en verdraait in banale draaiingen, tot alles en iedereen één wordt met de kosmische loer die ons wordt gedraaid.

Op de televisie zien we plots een praatprogramma waarin Lukas te gast is:

lukas Jullie hebben mij uitgenodigd maar ik wil dat zij spreekt.
Vanonder de tafel in de tv-studio verschijnt een zwart meisje.
Zij krijgt nooit het woord, we moeten deze structuren breken. Ik ben een witte man, maar het is het einde van de witte wereld. Ik moet dan maar hier komen zitten. Ik kom in de media. Zwarte vrouwen in Europa niet of amper. Dat koloniale denken zit er nog erg diep in, dus ik zwijg en zij kan spreken.

Hij leunt achterover.

zwart meisje We moeten samenkomen, ras en kleur overstijgen, ik word altijd aangesproken op ras, ik vraag jullie om dat te overstijgen, we zijn met vele slachtoffers, met velen moeten we zwijgen, en we zullen niet meer zwijgen...

Suleiman zapt weg.

suleiman Motorsport, reclame...

Tot hij stopt met zappen en blijft staan op een straatinterview: een witte man in de koude op straat:

witte man Eindelijk is er ne gast van ons die gewoon zegt wor dattet oep sta. Wadhaddenu gedocht? Dat wij dat hier van eigens gingen laten gebeuren? Dat ze ons pluimen? Dieë kerel, Lukas

Alberg, godverdomme man, dieën is het gotvermiljaar wel aan het doeng. En luistertes hier, wette waarom? Omdat hem geire zie. Hij zie geire. Daarom begrijpt hem ons, daarom kan hem het. Eindelijk!

Suleiman zet de televisie af.

Pieter gaat naar voor.

pieter *tegen het publiek* Wie had dat gedacht? Klimaatmaatregelen: check, gelijke kansen: check... Wie had daar nog maar van kunnen dromen? We kunnen daarover van mening verschillen en dat mag, sommigen vinden die klimaatacties en dat einde van de witte wereld maar niets. En dat is echt oké, want – hoe zal ik het zeggen zonder te veel mensen voor het hoofd te stoten – er is iets universeels dat ons verbindt. En nu bedoel ik natuurlijk niet dat universele waar witte mannen hun vlag in planten... Nee, misschien komen wij wel samen in iets dat groter is dan het grootste en kleiner dan het kleinste. Ja, het paradijs, het is hier. Voor sommige mensen wekt weinig zoveel ergernis als het paradijs. De hemel van de ene is de hel van de andere. Ook dat begrijp ik – ja, ik wil nu niet te veel empathie aan de dag leggen – want voor ik het weet wordt het hier nog hemelser en dus voor sommigen dan ook nog hatelijker – Het is al erg genoeg. Want ik heb de taak u te melden dat er op dit moment een aantal mensen op weg zijn, wit van nijd, zwart van woede, nu, naar hier. Naar deze schouwburg. Met

knuppels, pistolen... De graad van agressie staat in verhouding tot de graad van paradijslijkheid. Dat is gebruikelijk. Zo moet ik u helaas waarschuwen dat we weet hebben dat op dit eigenste moment een colonne of twee, drie op weg is met de bedoeling deze avond te verhinderen. Het zou niet de eerste keer zijn. We zijn ermee vertrouwd: ware feiten, gebaseerd op een fictie. Maar de deuren zijn bewaakt. Het zou kunnen dat we iets vroeger dan gebruikelijk gaan inpakken en opruimen, moest dat zo zijn dan... Ze zijn intussen met redelijk veel. We hebben tijdens de voorbereidingen dreigementen gekregen. Er zijn er die bijvoorbeeld vinden dat Lukas echt een typisch product is van de Europese beschaving. En in plaats van dat de Europese beschaving maar blijft produceren zou die Europese beschaving zich beter kennen. En als weten niet kan dan toch op zijn minst zich met terugwerkende kracht corrigeren. En er zijn er die net vinden dat deze Europese beschaving juist nu met volle verbeeldingskracht vooruit moet. Het kan ook zijn dat sommige van de verontwaardigden zich intussen al tussen het publiek hebben geïnfiltreerd, moest dat zo zijn, ook aan u: hartelijk welkom... Aan al de anderen: u hoeft niet bang te zijn, wij hebben onze voorzorgen genomen. Mag ik even vragen aan onze stroman van vanavond, waar bent u?

Mag ik u even vragen om uw statement even voor te lezen. *geeft papier aan stroman/vrouw in de zaal*

Wij, wij die achter de lokvogel staan en alvast meedoen, zijn hier aanwezig en zullen instaan voor uw veiligheid.

Wij zetten ons in om deze avond toch door te laten gaan.

Omdat het ons allen aanbelangt.

Wij zijn hier om te zeggen: vertrouw het volk.

pieter Lukas, laat eens zien?

lukas Hoe het gelukt is iedereen samen te brengen begrijp ik nog altijd niet.

Maar het is gelukt. Zij doen mee:

Lukas zet een groot scherm aan waarop twee getuigenissen te zien zijn, met achter de sprekers het logo van zijn beweging.

We zien een jonge, zwarte vrouw. Patsy Mpenza uit Marseille.

patsy Mijn voorouders leefden in de kolonies. Allemaal zijn ze uitgebuit en vernederd, velen zijn gemarteld en vermoord. Wie zij waren, en wie zij konden zijn, werd heel en al bepaald door de witte geprivilegeerden. En nu zijn we hier. Nu spreken we mee. In het begin, toen we voor het eerst onze stem lieten horen, zochten de witten uitvluchten, excuses om ons niet te moeten horen. Altijd was het van: 'Ja, maar.' Zelfverdedigingsreflexen.

Dat ze het toch ook goed bedoeld hebben, dat de kolonialen ook uit idealisme handelden, en dat er toch altijd twee kanten zijn aan een verhaal... jajaja. Maar wen er nu toch maar aan dat we meespreken. Dat blijft onaangenaam voor veel witten. Dat is begrijpelijk: ze kunnen niet anders dan hun eigen geschiedenis vanaf nu anders vertellen. Minder glorieus, zonder morele superioriteit. En dat zal niet gemakkelijk zijn. Want een witte ziet zichzelf als onschuldig en kleurenblind.

In werkelijkheid zijn de witten laaghartige, vernietigende imperialistische onderdrukkers. En de tijd is gekomen voor een andere toekomst: die zal met ons zijn, of die zal niet zijn. Pas maar op, want ik doe mee.

De getuigenis gaat over in de volgende:

Een oude witte man. Karel Reijntjes uit Vosselaar.

karel Al die oude mei-achtenzestigers, allemaal hadden ze op hun kamers en in hun cafés posters hangen van de Native American, de Indianen, the indigenous people. En allemaal oe oe schone wijsheid van den Apache, en t' is waar ook, het is fantastische wijsheid die ze hadden, één met hun land waren zij, en den Apache en de Sioux moest beschermd worden tegen de

vreemdelingen die afkwamen uit Holland, Ierland, Italië en wat al om zich als Amerikaan op hun land te vestigen. Awel ik vraag u: waar zijn ze nu? Die beschermers van de Indianen? Hier ben ik se, nen Europese Indiaan, en ik doe niet van oeloe oeloe ik doe van godvermiljaardedjuu al honderden jaren zijn mijn voorvaderen hier geworteld en gesetteld, hier in Europa, en ik ben nen echten indigène, nen Native European, en waar zijn zij nu? Die redders? Die strijders tegen de kolonisatie om mij te verdedigen tegen de vreemde overname? Waar zijn ze, mag mijn identiteit niet beschermd worden? Wat is dat voor een logica? Het wel opnemen voor de Indianen van een ander continent, maar niet voor de Indianen van Europa? Fucking cowboys zijn het geworden ja. Ik doe mee. Samen tegen de kolonisatie. Het wordt een klassieke Western.

Het scherm keert terug naar zwart.

lukas Ik ben die ochtend in het kasteel vertrokken met een chauffeur. Er stond een zwarte Mercedes klaar, die heeft me naar huis gebracht. Mijn vrouw en mijn kinderen wisten dat ik een week ertussenuit was geweest. Ze vroegen hoe het was. Ik zei dat ik dacht dat ik geslapen had. Heel veel geslapen. Ik herinner me niet veel meer. Ze zijn lief. Zacht. Ik herinner me niet eens dat ik het moeilijk gehad heb.

Op maandag moet ik naar mijn werk vertrekken. Ik neem de bus. Wandel door het verkeer in de stad. Ga naar het kantoor. Ik was beveiligings- en infrastructuurbeheerder van Blipco. Digitale automatiseringsprocessen. Ik deed de contracten met de beveiligingsfirma's. Zorgen dat de tapijten niet te hoog opkruelden zodat de deur niet meer dicht kan, pas op, ik heb dat meegemaakt. Dan staan ze daar, met eendenmaskers en revolvers, en is de deur gewoon open omdat de mat opkruilt. En wie is verantwoordelijk? Bibi. Goed.

Twee weken later. Ik neem dezelfde bus, dezelfde weg... Het is daar altijd vreselijk druk. Voor fietsers is er een moordstrookje waar je nog geen vlieg op zou laten landen. Vlak voor mij zie ik een vader op zijn fiets met voor hem uit zijn dochttertje van acht. Ook op de fiets. De straat maakt een bocht. Achter mij komt een zware vrachtwagen aan. Die draait in de bocht, de vader schreeuwt het uit. De chauffeur: blind voor zijn dode hoek. De kolos nadert het kind. Ik sprint. Ik grijp het meisje van haar fiets, druk ze in mijn armen en loop door naar het voetpad. Ik hoor geslip en gekraak van ijzer. Haar fietsje is onder de wielen terechtgekomen, ik zie hoe het is herleid tot een kluwen van breinaalden. Het meisje in mijn armen kijkt blij als een dom lam, kalm en vol vertrouwen. Ze is gered. Mensen komen naar me toe, nemen foto's met hun smartphones, ze feliciteren me. Ik kom een kwartier later aan op mijn werk. Mijn collega's zeggen: Lukas, je bent trending op Twitter. Ik zeg: wat is dat nu? Blijkt dat er toevallig een paar passanten net mijn actie om dat meisje te redden gefilmd hebben en op het net gezwierd,

met lovende commentaren over mij. Ik krijg om elf uur in de voormiddag telefoon van een journalist met de vraag te getuigen. Ik zeg: maar ik heb niets speciaals gedaan, iedereen zou dat gedaan hebben in mijn geval. De volgende dag staat er een groot artikel in de krant, met de foto's. Om half vier krijg ik telefoon, van de nationale zender, ik ben uitgenodigd in een talkshow die binnen twee uur wordt opgenomen, ze kunnen me komen halen op het werk. Ik heb geen bedenktijd. Ik word naar het omroepgebouw gebracht, in de schminkkamer komt naast mij de minister van Mobiliteit zitten. Tien minuten later word ik een televisieset opgebracht en ben ik in debat met de minister. De journalisten hebben een montage gemaakt van het ongeluk en mijn reddingsactie. De journalist vraagt aan de minister of het van mensen als ik moet afhangen of kinderen kunnen blijven leven. De minister kwezelt er wat slinks op los, en als de journalist mij vraagt hoe ik me voel dan zeg ik heel direct en oprecht: in de steek gelaten. De elite faalt en daarenboven doet ze met ons wat ze wil. Als ze wil dat we onze eigen levens redden, dan zullen we dat wel doen ook, maar dan moeten ze niet meer op ons rekenen. We zijn met velen, en we zijn nog nooit echt samengekomen, maar in ons verzet tegen de dood van een kind door het getalm van de elite vinden we ons allemaal, met het gemak van kiezels in een lawine. Ik had niet door dat het gesprek uitdraaide op een fiasco voor de minister. Dat ik een snaar had geraakt bij de kijkers heb ik pas de volgende dag gemerkt. Twitter, Facebook, Insta: een dijkbreuk. Ik kreeg iedere twee seconden een bericht. Eén ervan was van het Actiecomité voor Betere

Mobiliteit of ik met hen wilde meewerken. Ik heb dat gedaan, en u weet het of niet maar twee weken later zijn de werken van start gegaan om de straat her aan te leggen. Ik werd opnieuw uitgenodigd in het praatprogramma. Ze vroegen of ik verbaasd was over wat ik had mogelijk gemaakt. Ik zei dat het makkelijker is als we denken, dat we net vissen zijn in een bokaal waar vroeger een glazen wand in het midden stond. Ook al is de glazen wand weg, we blijven netjes aan onze kant zwemmen, geen vis komt nog op het idee om naar de andere kant te zwemmen. Ik ben door de omstandigheden die eerste vis geworden, en ik ben ervan overtuigd dat de andere vissen snel zullen volgen. De vakbonden, de milieuverenigingen, de dekolonisatiebewegingen, losse actiegroepen... ze contacteerden me allemaal. En we zijn samengekomen. We zijn samen één lichaam geworden. En hebben ons samengezet om de volgende sprong te maken, nog een stap hoger en verder.

Alexandra, een radicale Poolse avant-garde kunstenares, verschijnt op het scherm.

alexandra Lukas, Lukas, je vergeet iets te zeggen. Je vergeet te zeggen dat je niet echt bent.

lukas Hoe kan ik nu niet echt zijn? Trouwens, Maria vroeg me daarstraks om echt vanuit mezelf te vertellen, dat doe ik, en nu is het niet goed want jij wil het omgekeerde?

alexandra Ik wil helemaal niets meer Lukas, maar ik wil wel dat je recht doet aan de kunst. Aan de leugen. Aan ons spel. Je hebt jezelf van ons vrijgevochten omdat je in de waarheid wou leven. Doe het dan. Wees eerlijk.

lukas Ik had niet de bedoeling het niet te vertellen. Ik wou gewoon wat spanning opbouwen.

alexandra Dames en heren, het ongeluk waarin Lukas als redder tevoorschijn kon komen is door ons geënceneerd. De buurman van mijn broer is van hieruit, hier in Warschau, met zijn vrachtwagen vertrokken. Chloë Steinfeld heeft de operatie gefinancierd, complex van opzet, maar al bij al goedkoop. Wij zijn Polen. En daarmee heb ik niets fouts gezegd. Ik heb in mijn atelier de straatplannen bekeken. De timing opgesteld, en echt als was het een andere performance van me, alles heb ik minutieus getimed en voorbereid. Kostuums gekozen, de acteur die de vader speelde getraind, hem het orthodoxe geloof gereikt zonder hetwelke geen hogere kunst mogelijk is, en ik heb mijn eigen nichtje ingezet om het geredde meisje te zijn. Mijn vaste team medewerkers heeft de figuranten op straat aangestuurd met walkie-talkies. Die moesten onopvallend klaarstaan om de gebeurtenis te filmen vanuit de meest interessante real-life invalshoeken. En we hebben een pixelbombardement van catchy, striking materiaal op de sociale media losgelaten. Ik kick op zulke acties waar leven en kunst op elkaar inwerken. En dit was een klein meesterwerkje van me.

Lukas kon niet anders dan het kind redden. We waren perfect voorbereid. Niets kon fout gaan. We hadden alles perfect onder controle. De Vlaamse mediagoeroe Dirk Vertongen heeft zodra de eerste beelden op de sociale media opdoken ze met geveinsde verbazing doorgespeeld naar zijn vrienden van de pers. En zij hebben van daar het volgende deel van het werk op zich genomen. Het liep vanzelf. Ik blijf het één van mijn beste performances vinden. Kurwa! Lukas, ik heb met geen enkel werk de impact gehad die jij had. In de Opera van Melbourne had ik vier keer meer middelen ter beschikking dan voor deze ingreep. Het blijft me spijten, maar ik moet in jou mijn meerdere erkennen.

lukas Maar ik wist niet dat ik speelde. Ik wist niet dat jullie het hadden bedacht. Dat is gemeen. Nu zeg je dat ik goed speelde, maar ik wilde helemaal niet spelen. Ik wilde en wil nog steeds mezelf zijn.

alexandra Dat ben je Lukas, dat ben je, je speelt dat voortreffelijk.

Het scherm gaat uit.

lukas Spelen? Is dit niet echt dan? Iedereen kan spreken, er zijn eindelijk voor iedereen manieren gevonden om mee aan tafel te komen. En de prioriteit van de ene kan in zorgvuldig overleg gaan met de prioriteit van de andere. We zijn een democratie aan het worden die geen zelfmoord pleegt. Is dit echt of niet? De vijandigheid, de tweedelige wereld van goeden en slechten, het ressentiment, het moralisme, de bitterheid: het is eindelijk

overstegen. Achterwege gelaten en net op het nippertje geruild voor de vleugelslag van deze diepe, grote overstijgende gebeurtenis. Hier. Het is echt, het gebeurt. Je zegt misschien dat kan niet, nietwaar? Meent die dat? Ja, we zijn hier toch. De echokamers zijn afgebroken.

Het tribalisme van jij bent goed en ik ben fout is verhuisd naar de poppenkamer. Iedereen schuift mee aan.

Het grootste genoegen dat deze reizende ruimte me biedt, is dat we de geheime relatie met planten en bomen open kunnen beleven. Ik ben niet alleen.

Hij zet een microfoon voor een plant

Jij bent niet alleen. Ergens onderweg, de afgelopen tweehonderdvijftig jaar, zijn we vergeten dat wij hier samen zijn, jij, een plant, en ik een mens. Of anders gezegd: we zijn vergeten dat we hier niet alles voor het grijpen hebben.

Hoe voel jij je nu?

...

Eenzaam?

...

De mens heeft zich schaamteloos van jou meester gemaakt. Dieren, planten, alles wat leeft in onze kleine kritische zone op aarde, hebben wij van ons gemaakt en we hebben nooit gevraagd hoe jij je daar nu bij voelt.

Hoe voel jij je nu?

Ik verwacht helemaal niet dat je iets zou zeggen, dus neem je tijd. Maar je mag natuurlijk wel, op jouw tijd, op jouw manier, een teken geven. Maar

ach, dat is ook weer zoiets menselijks natuurlijk: een teken. Waarom zou ik dat van jou verwachten, nu heb ik weeral voor jou ingevuld wat jij zou kunnen doen of zeggen, terwijl jij net helemaal anders bent. Dat is het hem net. Jij bent geen mens, en jij hoeft ook helemaal niet aan mijn wensen te voldoen. Zelfs niet aan de schamele manieren die ik me kan voorstellen waarin jij zou kunnen te kennen geven wat voor jou belangrijk is. Te kennen geven. Kennen. Wij mensen zijn zo doordrongen van dat kennen. Terwijl jij misschien wel helemaal andere dingen doormaakt, of wil doormaken, dan kennen en te kennen geven. Doe maar, of doe niet, of flrgtrtsjljepitsmncb, als het dat is, in elk geval: ik ga een stap opzij. Het is aan jou.

Wat zeg je?

Ach daar ben ik weer. Ik kan me zo goed inbeelden dat je zegt dat weer ik het ben die jou het woord geeft, en dat deze uitwisseling dus weer maar eens op mijn voorwaarden en met mijn spelregels gebeurt, daar heb je groot gelijk in. Moest gelijk hebben al iets zijn dat je bezighoudt. Ik denk van niet eigenlijk. Maar ik wil niet denken wat jij denkt dat ik denk dat jij denkt. Ik wil je niet toe-eigenen: daarom het is aan jou, ik heb allang genoeg gezegd.

Stilte, het licht op de plant wordt intenser.

Ik voel me zo goed nu.

Zo samen op een manier dat we nooit eerder samen zijn geweest. We zijn een gemeenschap, we zijn een wij, niet zomaar een functie in de voedselketen. We hebben nog veel tijd nodig samen, om onze oude verloren relatie te herstellen. Jij en ik.

Plant en Lukas dansen. Iedereen danst mee. Lukas tovert intussen een eitje of vierentwintig uit z'n mond.

Hij zet het grote scherm aan:

Een getuigenis van een Arabische jongen, Said Allaoui, uit Deurne.

said Ik heb in Syrië gevochten. Ik heb lange tijd geholpen met mensen te ronselen voor IS. Dat was fout. Ik heb een deradicaliseringsprogramma doorlopen. En ik ben vrij. Ik mag stemmen. Ik zou tot twee jaar geleden gezegd hebben: waarom zou ik stemmen voor een systeem dat mij en mijn broeders en zusters verdrukt? Dit land is een vriend van Amerika, een Westers land, in Irak alleen al zijn de afgelopen vijftien jaar 193.000 doden gevallen, door Westerse wapens die democratie kwamen brengen! En ik zou mij hier nu ineens mee achter dat idee van democratie gaan scharen? Weet je wat ze met mijn vader en mijn broer gedaan hebben, in naam van de Westerse democratie? Die zijn in Mosoel opgepakt, ik heb hun lichamen gezien... Deze democratie stinkt naar olie en bloed. Wat jullie democratie noemen noem ik decadent. Maar ik heb een

deradicaliseringsprogramma doorlopen en ze raadden mij aan om rustig te blijven en mee te doen, dus ik ga dat doen, ik doe mee.

Een getuigenis van Greetje Hermans uit Woerden.

greetje Ik ben het erover eens dat er een ernstig probleem is: er is te weinig democratisch overleg. Dat is een aandachtspunt. Mijn inspiratiebron is het Christelijk Humanisme, dat sterkt me, en dat maakt ook dat ik niet bang ben van een gesprek met de ander. Ik heb vertrouwen in mijn verhaal, het verhaal van het Christendom dat ook nu nog mensen kan blijven inspireren. Maar ik vind dat we voorzichtig moeten zijn om zomaar te gaan experimenteren met de democratie, ik respecteer andere culturen, andere politieke en geloofsovertuigingen, maar ik ben niet bereid het kind met het badwater weg te gooien en zomaar onze hele samenleving opnieuw te heronderhandelen. Nee, uit respect voor de rijkdom van onze Westerse, Christelijk Humanistisch geïnspireerde democratie doe ik niet mee. Dat is geen afwijzing van andere overtuigingen, dat is opkomen voor de eigen overtuiging. Ik doe niet mee. Ik doe natuurlijk wel mee want ik heb geen keuze, ik moet de linkse, politiek-correcte kerk te vriend houden of ik kom nergens toch terecht in de linkse media.

Dus ik doe mee. Maar binnenin, diep in mijn ziel, blijf ik trouw aan mijn kerk.

pieter Zonder dat hij het doorhad, tegen beter weten in, heeft hij een beweging op touw gezet die de democratie radicaal heeft herzien en uitgebreid. Wij zijn langzaamaan democraten aan het worden. En dat komt met smart en smerigheid. Democratie is het meest schaamteloze ding op aarde.

*Getuigenis van Charles Cavendish uit
Devonshire, UK.*

charles Ja ik heb relatief veel geld. Niet als je me vergelijkt met de mensen in de Forbes-lijst, ik kom echt niet voor in de top honderd. Maar ik heb natuurlijk wel een groot kapitaal. Ik werk veertien uur per dag, en houd me maar eens tegen. Ik heb nu eenmaal het talent om op sommige dagen honderdduizend euro te verdienen. Ik ken de markten. Ze verrassen me nog steeds, gelukkig maar, dat houdt me scherp. En dat heb ik nodig. Daarom dat ik meedoe. Ik had eerlijk gezegd nooit gedacht dat ik me hiermee zou bezighouden. Maar kijk, ik vind dat ik met de miljoenen die ik besteed aan mijn filantropische stichting, met mijn inzichten in de geopolitiek, met de kennis mij eigen over de

geschiedenis, rekening houdend met mijn inzet voor het verbeteren van mijn lot en dat van mijn klanten... vind ik dat mijn stem voor meer dan één stem zou mogen tellen, maar ik heb er vrede mee.

Mijn stem is evenveel waard als de stem van een nietsnut die nooit ergens iets van gebakken heeft en nergens in is geïnteresseerd. Maar dat is dan maar eenmaal zo.

Ik doe mee.

Getuigenis van Maria De Decker uit Sijsele-Damme, België.

maria Het zou er nog aan moeten mankeren dat ik ook hier was buiten gelaten. Ik heb alles over mij laten komen, al de vreemdelingen, en het is niet omdat ik het voor mijn eigen volk opneem dat ik iets tegen vreemdelingen zou hebben, belange niet, die hebben evengoed een recht op een goed leven als ik en gij en Jan en alleman, maar ze kunnen niet naar hier komen en onze job afpakken, en zeg niet dat het niet waar is en ik ben gene racist wat voor kleur dat die hebben dat interesseert me niet, die mogen alle kleuren van de regenboog hebben maar ik was hier eerst en en zij pakken onze jobs af want ze zijn goedkoper, die zitten daar niet mee in, ik wel, ik woon hier en ik heb hier altijd gewoond en de lonen hier moeten normaal gezien genoeg zijn om van te leven

en dat is niet, dat is al lang niet meer. En dan komen ze af, en dan zijn die blij dat ze hier een job krijgen die wij niet meer willen doen. Maar moet ik dat dan willen? Werken van negen tot vijf voor een loon dat amper meer is dan stempelgeld? En die politici blijven geloven dat als de grote bedrijven geen belastingen meer moeten betalen dat dan onze lonen omhoog zullen gaan en er jobs bijkomen. Excuseer, zelfs zonder hogere studies weet ik dat dat bullshit is. Iedereen heeft het hier voor 't zeggen, behalve Bibi. Wel deze keer niet. Ik doe mee.

Het scherm eindigt zwart.

Herman gaat naar voor en leest een brief:

herman Ik ben Herman Sorgeloos. Ik ben scenograaf en fotograaf. Ik ga mee op tour met de lokvogel, en ik heb er niet voor gekozen een witte man te zijn. Jij bent gay, jij bent moslim, jij bent zwart, jij bent gekoloniseerd, ik ben een te dure oude witte man... niets is lucratiever dan de opdeling in rassen, etniën, geslachten en religies. Winst maken doe je op de kap van al die minderheden die mekaar naar het leven staan... er is weinig meer rendabel. Is de ene minderheid malcontent en vraagt ze meer rechten, dan staat er altijd wel een andere minderheid klaar om uit pure overlevingsdrang tegen lager loon en nog mindere arbeidsvoorwaarden de kapitalistische

tierelier draaiend te houden. Daarom ben ik hier, opdat we niet onze standpunten radicaliseren, dat we niet onze gekwetste gediscrimineerde miskende identiteiten radicaliseren, maar dat we de democratie zelf radicaliseren. Iedereen aan tafel, kom maar af, en ik van mijn kant stel voor dat we dat met deze muziek doen...

We luisteren samen naar De Hymne van de Cherubijn.

Getuigenis van Stijn Planckaerts, Wemmel, België – New York, USA

stijn Ik ben heel blij met wat er nu gebeurt. Deze radikale uitbreiding van de democratie komt niets te vroeg, de democratie was al lang niet meer democratisch, veel te veel mensen bleven uitgesloten. Maar toch ben ik er niet helemaal gerust in. Er zijn een aantal verworvenheden van de democratie waarvan ik hoop dat we ze niet opnieuw ter discussie gaan stellen. Ik ben principieel heel blij dat eindelijk al die uitgesloten groepen nu echt mee kunnen onderhandelen over waar we naartoe gaan, hoe we de macht herverdelen, en we traditionele privileges herzien, helemaal akkoord, maar: ik ben voor de seculiere samenleving waar er een totale scheiding is van kerk en staat. Wat als er nu een meerderheid blijkt gevonden te worden voor het opnieuw

invoeren van de doodstraf. Ik ben eigenlijk zelfs niet bereid om opnieuw te onderhandelen over het herinvoeren van de doodstraf, en nochtans bestaat daar in de meest verschillende geledingen van de bevolking een groeiende vraag naar. Maar laat ons nog even verder denken: wat als we nu op democratische manier beslissen om de democratie on hold te zetten en alle macht in handen te geven van één leider die de meerderheid vertrouwt? Door de democratie te radicaliseren, lopen we het gevaar dat de democratie zichzelf uitschakelt, dat is al meer dan eens gebeurd in de geschiedenis. Ik ben niet bereid dat risico te lopen. Maar toch, tja, doe ik mee. Maar ik vind het spelen met vuur.

De laatste getuigenis is van een zwaar gehandicapte jongeman die niet kan spreken, maar probeert te spreken. Ze duurt ook anderhalve minuut.

lukas U hebt zonet een badge van ons gekregen, en u mag die ook opspelden, als u dat wil. Dat mag ook straks, of morgen... Wie wil nu al? Wie wil nu al deze badge opspelden op basis van wat u tot hiertoe weet? Wie wil ze op dit moment al opspelden? *kijkt in zaal, telt* Dat is dus exact wat ons team had voorspeld.

Iemand brengt bord met daarop het juiste aantal alsof het voorspeld was.

Wij bevinden ons in een theater met een uitgesproken profiel. Het publiek hier, u dus, behoort grotendeels tot de kosmopolitische, progressieve intellectuele elite.

Slechts een klein percentage onder u is rijk, en een even klein percentage leeft in echt precaire omstandigheden. U behoort tot degene die de vruchten hebben geplukt van de globalisering. U geniet van de uitwisseling van cultuur, kunst en ideeën. Ook al bent u economisch niet bijzonder weerbaar, door uw hoog opleidingsniveau bent u wel sociaal en cultureel weerbaar. U bent een minderheid. Een kleine, welomlijnde identiteit. En ik begrijp dat het een kenmerk is van uw identiteit om niet snel badges op te spelden. Wel: er zijn mensen die minder weerbaar zijn dan u en die er alle belang bij hebben dat iedereen aansluit. Die anderen zijn met velen, en zij hebben uw solidariteit nodig. Want zij zakken weg. Zowel economisch als cultureel. De globale uitwisseling van kennis en cultuur zal hen worst wezen. Ze vragen om bescherming, geborgenheid, erkenning en herkenning. Ze klampen zich vast aan een duidelijke identiteit.

U wil zich natuurlijk ook vasthouden aan uw identiteit, en dat betekent in uw geval niet zomaar gedwongen worden om tegen uw eigen waarden in nu hier in een theater mee te lopen met de eerste de beste flapoor die u om steun komt vragen. In naam van al degenen aan de andere kant van de kloof vraag ik u toch deze kleine daad van solidariteit. Ik begrijp dat het moeilijk ligt voor een kritisch intellectueel theaterpubliek. Maar kijk, doe het voor de moslims, doe het voor de gays...

Het komt erop aan niet onze eigen identiteit te radicaliseren, maar onze democratie te radicaliseren. Niet ons gekwetste gediscrimineerde ego uitbreiden, maar de verdeling van de macht uitbreiden. Dus ook u, doe nu niet zo nukkig. Het belangt echt iedereen aan.

U hoeft niet bang te zijn, u zal echt niet inboeten aan kritisch zelfbewustzijn door een badge op te spelden. Meneer of mevrouw hier, u hebt ze al opgespeld, zou u willen vertellen waarom u dat al gedaan hebt, en zo misschien uw identiteitsgenoten overtuigen om even maar wat vloeibaarder te worden...

Iemand vertelt... Op het scherm schiet het beeld aan.

maria anker Excuseer, excuseer dat ik dit onderbreek, Lukas, ik wil niet je partypopper zijn, maar: bedenk even de bloedrode draad van de geschiedenis: revoluties worden in gang gezet door idealisten, uitgevoerd door fanatici en gekaapt door idioten. En voor een langzame transitie heeft het smeltwater van Antarctica geen geduld meer. Dus: er is geen weg, maar ga hem.

lukas Is dat wat je komt vertellen? Dat je geen vertrouwen hebt in je medemens? Dat je ons allemaal liever als idioten beschouwt en jij de elitaire geleerde die het allemaal wel doorheeft? Is het dat wat je komt doen? Ben je bang? Ben je bang van mij? Bang van een bediende bij de bank, bang van een magazijnier, bang van een heroïneverslaafde moeder, bang van een werkloze twintigjarige Berber, is het dat? Geen van hen heeft de boeken gelezen die jij hebt gelezen, geen van hen heeft oneliners als jij, moeten ze

daarom zwijgen? Mogen ze daarom niet meebeslissen over wat er met hun eigen leven gebeurt?

maria Ik had je gevraagd om vanuit jezelf te spreken, niet vanuit die rimpeling aan de oppervlakte, je mag ophouden nu.

lukas Maar ik spreek vanuit mezelf: ik meen dit.

maria Maar wie is die ik nog Lukas?

lukas Ik.

maria Die ik die ik en mijn collega's gemaakt hebben.

lukas Nee, ikzelf, ik geloof in wat ik hier te zeggen heb.

maria Maar dat hebben wij jouw ingeprent Lukas, hoezeer het me ook spijt jouw leven te hebben gekaapt... maar zonder ons ben je blijkbaar niet veel waard.

lukas Maar kijk wat er gebeurt.

maria Ja, op dit moment loopt het nog goed, maar het kan zo kantelen en te ver gaan, maar vanzelfsprekend, nu nog is het prachtig.

lukas Wel dan. Of ik nu echt ben of niet echt ben, wat maakt het uit: we zijn hier, we zijn hier.

Maria verdwijnt, Alexandra verschijnt.

alexandra Lukas, dat maakt wel een verschil, je bent een fictie. Een fabeldier. Je bent onze schepping. En dat maakt dat...

karl Lukas! Ik heb net even gekeken naar wat je weer aan het doen bent, laat het rusten, het is aan anderen nu, ik heb de tijd niet meer om je te begeleiden, je bent nuttig geweest, het spijt me echt dat je me dwingt het zo

nadrukkelijk en expliciet te zeggen: maar Lukas, zonder onze begeleiding ben je niet tot veel in staat, dus, dank je...

gabor aan zijn bureau aan de universiteit

Lukas, als je medicatie nodig hebt, ik kan je iets opsturen dat je kan helpen om terug harmonie met je oude wereld te vinden, het spijt me voor jou
Lukas, er is veel veranderd dankzij jou. Ik heb het altijd dubieus gevonden om jou zo in te zetten... maar, we hadden een groot, wervend verhaal nodig, en jij hebt ons dat gegeven...

chloë in een bureau met uitzicht op Londen

Lukas ik krijg net berichten binnen van Maria Anker en van Ludwig Volker, dat je van geen ophouden weet, luister het budget is op. Dat weet je. Je mag ophouden. Onze campagne heeft zevenhonderdvijftig miljoen gekost en dat is tweehonderdvijftig miljoen over budget, ze was uiterst succesvol, maar op is op, laat ons nu kijken wat we allemaal hebben onteketend en dat is niet niets...

tiago op straat in Lissabon Man man, ik kom op je gevoel spelen, dat weet je toch, niet doen, laat liggen die dingetjes, ga terug naar je vrouwtje, je mooie vrouwtje.

dirk in badjas in een cocktailbar Je hebt meegewerkt aan één van de meest succesvolle campagnes ooit, die pluim mag je op je hoed steken, houd er-
lukas Ik ben klaar met hen.

Lukas pikt het niet meer. Hij trekt alle kabels

eruit. Het scherm wordt zwart. Hij zet een hondmasker op.

waf godverdomme
nu mag het stoppen de waf-reidans
waf dat gaat maar door
wat maakt het uit ik blaf en waf
en dan nog dan nog:
blaft de één, blaft de ander
de wafblaf en dan en dan
dat heet dan dat we allemaal onze zeg hebben mogen doen
het mag hoor, het mag allemaal
ik mag een masker opzetten
en ik mag het evengoed niet opzetten
ik mag nu roepen: bestorm het paleis!
brand het parlement af!
een klimaatwet
of ik snijd de keel van de eerste minister over
een herverdelingswet
of ik bijt de kuiten van het hele regeringsgild aan flarden
dat mag niet maar dat mag best wel
het maakt toch niets uit
want dit is de liberale democratie
waar niets uitmaakt en niets verandert
hier wordt alle protest na enkele jaren sexy
en dan belandt het aan de muur van een loft

moest democratie echt een verschil kunnen maken dan was ze allang
verboden
vraag eens even door
aan de meneer of mevrouw naast jou
stel je voor dat we
zoals het in een democratie betaamt
we vragen of we het ermee eens zijn
dat de vruchten van de aarde, dat water en lucht geprivatiseerd worden?
dat traders en bedrijfseigenaars er miljoenen mee verdienen?
dat zovelen die hier wonen en werken uitgesloten worden van de macht?
leg het even echt democratisch voor aan de bevolking
denk je nu echt dat het ook maar één stemrondje zou overleven?
nee hoor
maar dan heet het van
tja we hebben gelukkig checks and balances, wij beschermen de lopende
gang van zaken,
geen enkele verandering gebeurt democratisch
de democratie is er alleen maar als stoplap
om de lopende zaken lopend te houden, democratie zorgt voor de vlotte
stoelgang
van het systeem, meer niet,
we denken dat als we gaan stemmen we aan politiek mogen doen,
mispoes

waf

je stem uitbrengen is de zelfbevlekkende bekroning van een langzaam
proces van politieke uitholling

we mogen om de vier jaar een donker kot inkruipen en daar onderdrukken
we onze burgerreflexen

zelforganistatie?

burgerlijke ongehoorzaamheid?

een minimum aan respect voor de vernederden?

daar in het private kot kastijden we tot de dood onze reële politieke kracht
één stem en dan zwijgen,

want wij worden toch gerepresenteerd,

net zoals ik nu een hond representeer

en daarvoor een witte man

en jij een homo, en jij een atheïst

en jij een spirituele softie,

en jij een moderne vrouw die haar seksuele leven in de hand heeft,

ja mevrouwtje, wat hebt u dat goed in de hand,

identiteit is de dildo van de emancipatiepolitiek:

eenzaam en nooit echt bevredigend,

en wij maar denken dat we ons ermee emanciperen,

zie mij en mijn I-dildo,

ik ben een I-moslim,

ik ben een I-gekoloniseerde,

ik ben een I-oude westerse intellectueel,
ik ben I en ik ben I en ik ben een kwakje hier en een kwakje daar en klaar
en lopen maar die lopende zaken,
alles voor een vlotte stoelgang van zaken
de economie heeft de politiek onttoverd
wij zijn tot magie in staat
maar onze stoelgang is te vlot
we doen nog eerder een rondje om ter verst het eigen lijden schijten
'ik heb nooit mijn eigen taal mogen spreken'
oh dan mag je toch wel zeker tot hier schijten
'ik heb nooit mijn voorkeur mogen beleven'
oh hel oh hel schijnt maar lekker tot hier dan jij
'dat is niet eerlijk want ik, ik – snik – ik,
word altijd weggezet als die ene met die ene kleur'
ja die kennen we die,
jullie mogen zeker en vast tot hier schijten,
ho maar ho maar nu schijnt je wel wat ver
maar ach wat doet het ertoe
de lopende zaken lopen lekker voort
en wij allemaal samen houden de stoelgang sappig en gezapig aan de gang
waf
ik ga hier helemaal geen drol draaien
want dat verwachten jullie nu van me

oh even een honds intermezzo
dat hadden we nog niet gehad
gaat er ook een drol komen?
nee die komt niet

gedicht van een hond

breek af die valse tent
deze demokotsocratie werkt nie
wat wel werkt weet ik nie
maar probeer
riskeer
zet een masker op
probeer
iedere keer
waf
zo helder is een hond
en democratisch als een kont
u hebt er één
probeer
riskeer
zet een masker op
probeer

iedere keer

Lukas zet zijn masker af.

lukas Wat gebeurde hier allemaal zonet? Was het wel zo democratisch?

suleiman Democratie is het meest smerige ding op aarde.

elisa Hij is niet alleen. Wij zijn het volk.

herman U ook.

elisa Hij heeft ons aangestoken.

herman En nu steken wij mekaar aan.

suleiman Hij heeft alles gegeven. En hij zal dat blijven doen.

herman Maar hij is niet alleen.

pieter Het gaat niet over hem.

suleiman Het gaat over ons.

herman En over u.

pieter Ter vergelijking. Deze beelden zijn impressies van de terreur van de Franse Revolutie.

suleiman Ik lees u voor uit een authentiek document van tijdens de revolutie.

leest ‘En van den nobele jonge heer Duc de Lombard de Grainvilliers, gevallen aan de Quai de Conti, werd met een bot mes de borst opengesneden, op zoek naar de lever, maar de boer was zo onopgevoed en achterlijk dat hij minutenlang de hele buik dwars en middendoor moest

opensnijden om alsnog de lever te vinden. Toen hij het orgaan eindelijk te pakken had, wat hij makkelijk herkende omdat het leek op dat van zijn varkens, tilde hij het de lucht in. Het bloed lekte over zijn pols in zijn mouw, en juichend, opgehitst door de menigte rondom droeg hij de lever van de jong edele burggraaf als een vuige triomf door de straten van Parijs. Op de bruggen over de Seine stonden lansen stijf omhoog met daarop de hoofden gespiest van clerici en aristocraten.’

pieter De meest radicale democratische fase van de Franse Revolutie begon met een carnaval van wreedheden. Maar het brak een nieuwe wereld open van politieke mogelijkheden.

elisa Wij leven nu al het leven zoals we het zouden willen leven, in de samenleving die we willen. We zijn er bijna in geslaagd de eigendomsverhoudingen fundamenteel te wijzigen. Het kapitaal is gekraakt. En herverdeeld. De weg is weer vrij. De multiversele verklaring van de rechten van de planeet. Het nieuwe stembiljet. De loonsverdeling.

pieter We willen u niet de valse ideologie van het optimisme aanpraten, maar er is hier een archaïsche vreugde aan het werk die hoop en vrees overstijgt.

herman Hij kan in goed vertrouwen het woord tot jullie richten. Ook al is hij een vogel, hij weet dat hij niet zal ingezet worden om iemands gelijk te bewijzen. Iedereen kan spreken, er zijn eindelijk voor iedereen manieren gevonden om mee aan tafel te komen

Ze beginnen een DIY draagbare guillotine in elkaar te steken.

elisa Maar we zijn er nog niet.

suleiman Het werk is nog niet af.

herman Maar gezien het ritme en drive waarin we nu zitten, kan het onmogelijk nog lang op zich laten wachten. De guillotine is klaar

pieter Oké. Dat staat stevig. Iedereen klaar?

herman Ja?

elisa Is het de moment?

pieter Iedere avond doen we dit één keer.

elisa Niet meer.

herman Ja, iedereen er klaar voor?

pieter U moet zich niet verplicht voelen deel te nemen. Daar gaan we dan.

lukas Breng hem op!

Ze brengen een grote taart op. Deze wordt onder de guillotine geplaatst. De taart wordt in mooie gelijke delen verdeeld. Ze eten samen taart en luisteren naar Vivaldi.

lukas Het is aan ons. Ik ben hier uit vrije wil. Dat geloof ik wel. En misschien is dit wel hun ultieme triomf dat ik zelf geloof hier nu uit vrije wil voor jullie te staan. Dat hebben alle goden naar het schijnt. Pas zodra hun scheppingen zich echt van hen afkeren, zodra de geschapenen overtuigd

zijn dat ze autonome wezens zijn, dan pas haalt de goddelijke schepper echt zijn slag thuis. Want welke schepper droomt er nu niet van een zelfstandig wezen te kunnen maken?

Hier ben ik dan. Klaar voor een bevrijdend rondje doden van de goden.

Waardoor de goden in hun vuistje lachen natuurlijk want zo worden ze net in hun bestaan bevestigd. Maria, Tiago, Ludwig, Dirk, Alexandra, Chloë, Yasmina, Szabo... ze bestaan. Maar niet meer voor mij.

Het heeft zo lang geduurd vooraleer ik me vragen ben beginnen stellen.

Alles rondom mij was voortreffelijk georganiseerd, ik kreeg altijd net op tijd debatfiches, treintickets, chauffeurs... En toch duurde het maanden vooraleer ik doorhad dat ik hun verhaal was. Het hunne. Ik was hun hoop. Ik moest hun droom belichamen. Ik moest al voorop lopen in de wereld die zij uittekenden, alvast leven als redder en dan zou ik ons allen wel weten te redden ook. En het is exact zo gegaan. Je krijgt geen revolutie als je er niet eerst om vraagt. Televisieoptreden na televisieoptreden. Ze wisten me te vinden, de één na de ander. Eerst over een lokale verkeersknip, dan de klimaatverandering en van klimaatverandering ging het naar systeemverandering.

Een kleine vleugelslag en een storm raast over het continent. De eerste maanden dacht ik dat het puur toeval was. Voor ik het goed en wel doorheb is er een heel wortelnetwerk van demonstraties, stakingen, rellen en acties

van burgerlijke ongehoorzaamheid die zich intussen vertaald hebben in de bindende volksraden.

Ik heb nooit geloofd dat ik een bijzonder talent had. Ik meen zelfs dat ik dat niet heb. Ik was ook niet zo erg geïnteresseerd in wat er in de wereld gebeurt, maar ook niet zo heel weinig. Ik ben nooit zo uitzonderlijk geweest als u. Voor u, theaterbezoeker, is markante scherpzinnigheid van belang. Voor mij niet.

Ik ben gemiddeld. Precies op dat sociologisch gemiddelde ben ik geselecteerd door het geheim genootschap. Ik heb allang begrepen dat niets zeldzamer zichtbaar wordt dan ‘het gemiddelde’. Het is de bron van mijn geluk. En het is de kracht van wat hier gebeurt. Wij zijn onzichtbaren die zichtbaar worden. Wij zijn de achtergrond die nu naar voren komt. Dat maakt velen bang, het is horror, alsof de verf aan de muur zelf begint te schilderen. Nochtans, het verlangen in het oog te springen, laat staan origineel te zijn, ken ik niet. Ik weet dat mijn geluk ligt in het in stilte opgaan in mijn omgeving, in een harmonieuze eenwording met mijn familie en de dagelijkse rituelen. Ik houd intens van die langzame, vredelievende versmelting met het dagelijkse weefsel van koffiekopjes, rugleuningen, de hand van mijn vrouw, het hoofdhaar van mijn kinderen, bacteriën, vrienden, bomen, dieren en niet-dieren.

Langzaam één worden met de woekering aan levensvormen... Het besef een schakel te zijn in een geheel, een stofje in de kosmos: dat geeft me een spirituele kracht waaraan ik me bescheiden en in diep geluk overgeef.

Net dat bleken de eigenschappen te zijn die het genootschap zocht, om van mij hun lokvogel te maken.

pieter Lukas, ik denk dat je best nu even je gedeisd houdt.

suleiman Ze zijn er. Ze zijn kwaad. Ze zijn met veel. En ze zijn allemaal alleen, een massa.

pieter Lukas, je moet nu echt best...

lukas Niemand zal echt triomferen, en niemand zal verliezen. Niemand zal zijn of haar slag thuishalen.

Suleiman leidt hem vriendelijk weg...

lukas We zullen hier allemaal thuis zijn, en in dit onvolmaakte zullen we ons nestelen, zoals een ooit verzonnen vogel nu van de werkelijkheid zijn broedplaats maakt.

Hels kabaal.

Wat op de scène aan de kant kan worden gezet, wordt razendsnel aan de kant gezet.

Apocalyps.

Ontploffing.

Vuurzee.

Alle licht uit.

Eén klein lampje.

pieter Ze zijn binnengevallen. Met maskers en knuppels. Ze wisten Lukas meteen te vinden. Ze grepen hem vast. ‘Wij zijn de goeden,’ zeiden ze, ‘en wij gaan niet samen met die anderen. Het is niet allemaal zomaar om het even: wij zijn de goeden.’ Lukas vroeg: ‘Maar wie zijn jullie?’ Ze zeiden: ‘Dat zeggen we toch: de goeden.’ ‘Ja, maar wie zijn jullie?’ ‘Weet je dat dan niet?’ vroegen ze. En Lukas zei: ‘Euh, ja, de goeden, dat zeggen jullie zelf.’ ‘Dus jij weet niet wie wij zijn?’ ‘Het spijt me,’ zei Lukas. En daarop brachten ze Lukas het goede bij. Ze komen altijd terug. Ze staan voor de poort, voor de valbrug, altijd opnieuw zijn ze er. En ze maakten zich Lukas eigen. Het moest, een linkertrap want dat is rechtvaardig en een rechterschop die niet valt te relativieren. Met stroomkabels en boekpunten. Het goede zal altijd zegevieren. Want altijd wordt er getriomfeerd. In een bloedend rad. Geen vogel die eraan ontsnapt. Ze gooiden ontstopper over de prille veertjes op zijn rug, in enkele minuten tijd werd hij hun kameraad, hun vennoot, hun medestander, opgenomen in het bewustwordingsproces. Ze takelden hem op, scheerden hem kaal, de schandpaal, hij werd tentoongesteld... Toen de ochtend nadien zijn vrouw en zijn kinderen erop stonden te kijken hoe het lichaam van hun echtgenoot en vader in de lijkwagen werd gerold, kwam een gemaskerde naar hen toe. ‘Het spijt me,’

zei hij, ‘dit was nooit onze bedoeling, we betreuren deze afloop. Maar er is een troost,’ zei hij, ‘het goede heeft gezegevierd.’ De kinderen van Lukas keken hem aan en vroegen: ‘Maar wie zijn jullie? Wie zijn jullie?’

Licht uit.

De lokvogel ging in première op 27 september 2019 in het Kaaitheter in
Brussel

Spel: Gillis Biesheuvel, Pieter De Buysser,
Herman Sorgeloos, Suleiman Abdulmohsen, Elisa Demarré

Op video: Jessica Fanhan, Graham Vincent, Mieke Quintens, Simon Arazi, Jef
Stevens, Ellen Goemans, Issam Daka, Maarten Degraeuwe, Miles O'Shea,
Musia Mwankumi, Jan Krause, Vladimir Javorski, Jodie Hruby, Ondrej Hrab,
Wouter Hendrickx, Gonçalo Waddington, Effi Weiss, Viviane De Muynck,
Sara Raes en anderen.

Regie: Pieter De Buysser

Productie en dramaturgie: Elisa Demarré

Scenografie en beelddramaturgie: Herman Sorgeloos

Decor: Hugh Roche Kelly

Video: Quinten Vanagt, Gertjan Biasino

Engelse vertaling: Jodie Hruby

Franse vertaling: Anne Vanderschueren

www.robinbrussels.be

Een productie van ROBIN in co-productie met Kaaitheater, BIT
Teatergarasjen en Archa Theater. Met dank aan: Campo, Théâtre Garonne en
Staatstheater Mainz. Met steun van de Vlaamse Gemeenschap, VGC en het
Vlaams Fonds voor de Letteren.

Pieter De Buysser (1972) is schrijver, film- en theatermaker. Hij studeerde filosofie in Antwerpen en Parijs. Zijn theaterwerk is een regelmatige gast op internationale festivals en geniet kritische bijval in binnen- en buitenland. Hij publiceerde een roman, theater, essays en scenario's. Hij schrijft, speelt en regisseert theater en film.

www.pieterdebuysser.com

Toneelwerk

*De lokvogel** – 2019

*Het puntje van de tong** – 2017

The Afterparty – 2017

De zonder zon zon – 2016

Immerwahr – 2015

*Landschap met springwegen** – 2014

Bookburning, een verstopte geschiedenis – 2012

De ongelooflijke veranderingen van meneer Afzal
– 2012

*Metselvariaties voor beginners** – 2010

*Nachtevening** – 2009

An anthology of optimism – 2009

De Judaspassie – 2009

Isaac and all the things he doesn't understand – 2008

Dood en ontwaken in Circus Ngemak – 2008

*De Belofte** – 2007

*De vuurweg** – 2006

Glanzen – 2006

Robinson, de vrouw en de neger – 2006

Condor Unlimited – 2004

*Het groeien van de bomen** – 2004
*Eekhoornbrood** – 2004
Stranden – 2003
Het onthaal van Ismael Stamp – 2003
Aangesproken, de as en de boter – 2003
O Artaud, Joyce en de houtworm – 2002
*Nachtzon** – 2002
De vader en het hert – 2001
Lotus Drive, Vlaams Drama – 2001
*Het Litteken Lip** – 2000
Een kleine doortocht buiten verdenking – 2000
De maten van het mogelijke – 1999
*De Zoete Kaan. Een toneelgedicht in een vorig en
voorlopig bedrijf* – 1998

* Deze teksten verschenen in de reeks van De Nieuwe Toneelbibliotheek